

ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΤΑΦΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΠΤΕΡΑΣ

ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ

Στις παρυφές του αρχαιολογικού χώρου της Απτέρας (χάρτης 1) και στην κτηματική περιφέρεια του οικισμού Καλύβες, ήρθε στο φως ένας μινωικός τάφος, η μορφή και τα ευρήματα του οποίου παρέχουν σημαντικά στοιχεία για το είδος και το χρονικό εύρος της κατοίκησης στο συγκεκριμένο τμήμα της επαρχίας Αποκορώνου¹.

Ο εν λόγω τάφος αποκαλύφθηκε στην ιδιοκτησία Αλέξανδρου Ανδρουλάκη και καταστράφηκε εν μέρει από αυθαίρετες εργασίες διάνοιξης ιδιωτικού δρόμου, στα δυτικά ακριβώς της νέας εθνικής οδού Χανίων - Ρεθύμνου. Η θέση του εντοπίζεται σε απόσταση περίπου 150 μ. βορειοδυτικά των πέντε λαξευτών, θαλαμοειδών τάφων, γνωστών ως *τάφων του Καλαμιού*, οι οποίοι ερευνήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του '60 και ανήκαν στους ΥΜ ΙΙΑ2-ΙΙΒ χρόνους (Τζεδάκις 1969, 1970α και 1970β, Löwe 1996, 315, Νο. 1138-1142).

Η ανασκαφή πραγματοποιήθηκε σε δύο περιόδους και ολοκληρώθηκε το φθινόπωρο του 2008, καθώς ήταν πολύ μεγάλες οι ποσότητες των επικώσεων και των πεσμένων βράχων που έπρεπε να αφαιρεθούν για να πιστοποιηθεί η μορφή του μνημείου.

Ο τάφος (εικ. 1), σκαμμένος στο γνωστό, μαργαϊκό ασβεστόλιθο (κούσκουρα), ανήκει στον τύπο του υπόγειου λαξευτού, αλλά παρουσιάζει τη σπάνια κατασκευαστική ιδιομορφία για την εποχή του, αντί για ένα θάλαμο, να έχει δύο². Οι θάλαμοι ήταν πλήρως επικωμένοι από τη συνεχή εισροή χωμάτων και νερού, ενώ είχε επιπλέον καταρρεύσει η οροφή του δεύτερου (Β). Για τους λόγους αυτούς και κυρίως επειδή το ανατολικό τμήμα τους είχε αποκοπεί κατά τις αυθαίρετες εκσκαφικές εργασίες, η ανασκαφή πραγματοποιήθηκε και στους δύο θαλάμους από το κατεστραμμένο, ανατολικό τοίχωμά τους. Μικρό χρονικό διάστημα μετά την έρευνα κατέρρευσε και η οροφή του θαλάμου Α.

Η πρόσβαση (εικ. 2-3) και στους δύο θαλάμους γινόταν από τα δυτικά με ιδιαίτερα κατωφερικό δρόμο, το συνολικό μήκος του οποίου δεν ήταν δυνατό να αποκαλυφθεί λόγω της σαθρότητας του βράχου και του κινδύνου πρόκλησης νέων κατολισθήσεων. Η είσοδος στο θάλαμο Α ήταν διαμορφωμένη ως συνέχεια του δρόμου, με τη μορφή χαμηλού, αψιδωτού ανοίγματος και όχι με το γνωστό, σαφώς διακεκριμένο στόμιο. Λίγες πέτρες διασώζονταν από το φράγμα της, το οποίο ήταν εμφανώς διαταραγμένο. Στο θάλαμο Β η κατάσταση ήταν πιο

¹ Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά για τη συνεργασία σε όλες τις φάσεις της έρευνας, τη διευθύντρια του αρχαιολογικού χώρου της Απτέρας, Βάννα Νινιού - Κινδελή, τον αρχιτεχνίτη Μανώλη Τσιτσιρίδη και τη συντηρήτρια Άννα Μυλωνά. Τα σχέδια του τάφου και των αγγείων πραγματοποιήθηκαν από τις σχεδιάστριες της ΚΕ' ΕΠΚΑ, Αμαλία Παππά και Αθηνά Μαλαξιανάκη, αντίστοιχα.

² Λαξευτοί τάφοι της ΥΜ ΙΙΒ περιόδου με δύο θαλάμους που επικοινωνούν μεταξύ τους και έχουν είσοδο με φράγμα, ανασκάφηκαν στις Γυψάδες Κνωσού (αγρός Κυριάκου Παπαδάκη) (Γραμματικάκη 1993, 446-448, σκ. 3).